

"קול גדול" - בלי הד ?!

העתידה⁵, "וראו כל בשר", שאפילו הבשר הגשמי יראה ויחוש אלוקות.

יש לזכור: תופעה זו שהקול האלוקי נספג אל תוך הגשמיות, קיימת בכל הזמנים:

בכל פעם שיהודי יושב ושוקע בלימוד התורה - קול התורה חוזר ו'נספג' לא רק בתוך האדם הלומד, אלא גם **למקום הגשמי** שבו הוא לומד, בד' קירות ביתו וכיוצא בזה⁶. דבר זה שופך אור על מאמר חז"ל⁷ שבגאולה "קורות ביתו של אדם מעידים בו", שכן, בו בזמן שהיהודי לומד בנוכחותם, הריהם סופגים את קול התורה, אלא שעכשיו זה בהעלם⁸, ובגאולה דבר זה ייצא מן ההעלם ויבוא לידי גילוי⁹.

לכן, צריך האדם להשתדל שהתורה שהוא לומד יהיה חדור את כל מציאותו, עד לחלק ה'דומם' שבו, שגם העקב שברגל יחוש אלוקות¹⁰. כפי שבמתן-תורה הקול האלוקי חדר בגשמיות בשל היותו "קול גדול" בלי הגבלות (ולכן היה ביכולתו 'להתרומם' ולחבר בין רוחניות וגשמיות למרות היותם הפכיים¹¹), כך גם על היהודי להחדיר את לימוד התורה שלו גם בעקב שלו - וזהו על-ידי **האלוקות** שבתורה שהיא נעלית מכל ההגבלות¹².

שיחה מעובדת לפרשת ואתחנן על-פי ליקוטי שיחות חלק ד'

בפרשתנו, כאשר מזכיר משה לעם-ישראל את המעמד הנשגב של מתן-תורה, הוא מתבטא ואומר שהקול האלוקי בעת עשרת הדברות היה באופן של "קול גדול ולא יסף"¹ [ביטוי שלא הוזכר בתיאור שבפרשת יתרו]. ומוסבר בחז"ל² (אחד הפירושים לכך): שעל אף שהיה זה קול גדול מאוד, למרות זאת לא היתה לו בת-קול, הד.

אולם דבר זה דורש ביאור:

ראשית, איזה יתרון ומעלה יש בציון העובדה שלא היה הד לקול האלוקי, ולכאורה אדרבה: ככל שהקול חזק יותר, נלווה אליו הד גדול יותר? מדוע איפוא רואים בכך חז"ל חיסרון, ובשל כך אומרים שלקול האלוקי לא היה הד?

כמו-כן צריך להבין: לשם מה עשה הקב"ה נס זה (שלא יהיה הד לקול האלוקי)? הלא ידוע הכלל³ ש"לא עבד קוב"ה ניסא למגנא" [שאין הקב"ה עושה נס לחינם, שלא לצורך]⁴!?

מבאר בזה הרבי:

בכל דיבור נוצר הד באופן טבעי מהיתקלות הדיבור בגוף זר (ובלשון החסידות: "אור חוזר"). גוף זר מהווה מחסום לגלי הקול, ובשל כך הריהם חוזרים חזרה ומכך נוצר ההד. אולם כאשר המחסום מקבל ו'סופג' את הדיבור, אזי נמנעת התופעה של ההד.

זו הסיבה שבהתגלות האלוקית שהיתה בשעת מתן-תורה לא היה הד, שכן, במעמד זה האלוקות לא 'נתקלה' בגשמיות, אלא נקלטה ו'נספגה' בתוך כל חלקי הבריאה, עד לסוג של ה'דומם'. כלומר, כתוצאה מהדיבור האלוקי שהיה ב"קול גדול" - גשמיות העולם התעלתה והתבטלה לדיבור האלוקי [עד כדי כך שאפילו ציפור לא צייץ, עוף לא פרח, שור לא געה], ומשום כך, לא היה הד לקול האלוקי.

יוצא איפוא, שלא היה זה נס לחינם ("למגנא"), אלא פועל-יוצא ותוצאה **טבעית** ממעמד כביר זה, שלמעשה, מצב זה של מתן-תורה דומה היה למצב שיהיה בגאולה

¹ פרק ה', פסוק י"ט.

² מדרש (שמות רבה - סוף פרשה כ"ח).

³ ראה דרשות הר"ן (דרוש ח' בהקדמה הא') שכותב בזה הלשון: "חפץ השם יתברך לקיים מנהגו של עולם בכל מה דאפשר ושהטבע יקר בעיניו, לא ישנהו אלא לצורך הכרחי". [ומוסבר זה בלקו"ש ח"ג שיחה לשביעי של פסח].

⁴ יש מפרשים שמבארים שהצורך בנס היה כדי שלא יבואו לידי טעות לומר שהבת-קול היא קול אחר (לא של הקב"ה). אך פירוש זה לא מובן, מאחר שניכר הדבר שהבת-קול מגיעה מהקול עצמו (ולא מקול אחר). שכן, הקול הוא אותו קול והמילים הן אותן מילים, וכן אין הפסק זמן כל-כך בין הקול לבת-הקול. כך שאין כל חשש לטעות כעין זו, שכן, ניכר הדבר ובולט לעין.

סיפור השבוע

מספרים, בקשר לשיחה זו, שפעם עשו מכירה של כל-מיני חפצים שגדולי ישראל השתמשו בהם, ביניהם חפצים של הבעש"ט. כשהדבר הגיע לגביר חסיד חב"ד, ביקש לבדוק את מהימנות הדבר, והלך עם כמה מהחפצים אל בית הרבי הצמח-צדק (י), כשראה הרבי את החפצים הצביע היישר אל החפצים שבאמת השתמשו בהם גדולי ישראל... המשיך הגביר, ופגש את בן הרבי, המהר"ש, והניח גם לפניו את כל החפצים, והמהר"ש הצביע בדיוק על אותם חפצים שאביו הצביע...

ההסבר לכך הוא כמוסבר בפנים: הקדושה חדרה בחפצים הללו, ונשארה בהם בהעלם, ומשום כך היה ביכולתם 'להירח' ולזהות במה יש קדושה ובמה לא.

⁵ ראה דברי אדמו"ר הזקן בתניא פרק ל"ו ("וגם כבר היה לעולמים מעין [גילוי] זה [של זמן הגאולה] בשעת מתן-תורה כדכתיב 'אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים'.. ממש **בראיה חושיית**").

⁶ מעין הגילוי של זמן הגאולה מצינו אצל צדיקים, כפי שנאמר בחז"ל על אחד מזקני הגליל ש"מקלו של רבי מאיר היתה בידו והיא היתה מלמדתו דעת" (ירושלמי מועד-קטן פרק ג' הלכה א' ועוד). ולכאורה, כיצד אפשר לומר שמקל מלמד דעת? אלא מאחר שהתורה שרבי מאיר למד בנוכחותה נספגה בה, לכן, כאשר הגיע המקל אל אותו זקן, יכול היה ללמוד ממה שהיה טמון בה (בהעלם).

⁷ מסכת תענית דף י"א, עמוד א.

⁸ דבר זה בא לידי ביטוי גם בהלכה. לדוגמא, שאסור לאדם להתנהג היפך הצניעות, אלא צריך הוא לעשות זאת בסתר (ראה גם יומא דף מ"ז עמוד א': "לא ראו **קורות ביתי** קלעי שערי").

⁹ זו גם הסיבה שהיו כמה מאדמו"רי חב"ד שציוו לעשות את ארון הקבורה שלהם מעצי שולחן הלימוד שעליו הם למדו או מהסטנדער שעליו הם התפללו, מאחר שהתורה והתפילה נספגו בתוכם (ראה גם 'קו הישר' פרק מ"ו).

¹⁰ בדומה לנאמר על אברהם אבינו "עקב אשר שמע אברהם בקולי" - שגם העקב שלו חש אלוקות (ספר המאמרים תש"ח עמוד 253).

¹¹ גשמיות לא יכולה לספוג אלוקות ורוחניות אינה יכולה לחדור בגשמיות.

¹² שכן, לשכל מצד עצמו אין כל קשר לדומם.